

Fantasmes de Terranova

Isidre Martínez Marzo
Cementiri dels Anglesos
3i4, València, 2008
142 pàgs.

Aquest és el debut d'Isidre Martínez Marzo en el món de la narrativa, encara que, dintre del nostre panorama literari, és un poeta àmpliament reconegut i amb una llarga trajectòria. Un escriptor que, pel que ens dona a entendre, ara fa un pas llargament meditat, ja que aquesta novel·la l'enceta a València a les acaballes del segle XX i en posa el punt final a Dènia l'any 2005.

Cementiri dels Anglesos és una narració romàntica amb una prosa de vegades poètica, sempre culta, rica en vocabulari sense fastiguejar, que aconsegueix recrear uns ambients exòtics: l'illa de Terranova i la Dènia marinera i comerciant de l'època daurada de la pansa. També ens fa entreveure geografies llunyanes de noms suggeridors: Saint John's, Old Perlican, Liverpool... Isidre Martínez Marzo ens apropa a un món que ja no existeix, amb sorpresa inclosa d'un viatge als orígens de la festa de Bous a la Mar.

La saga dels Rankin dona peu a la ficció literària, igual que el Cementiri dels Anglesos de Dènia, gairebé un somni bromós, encerclat per propietats privades, amagat, com els dimonis que provoquen els naufragis... La novel·la suma sal marina i vents humits, cels oberts, blaus i foscos, finalment rojos de sang, i transmet eixes sensacions i altres de més íntimes d'uns personatges dotats de sensibilitat i vida interior.

El ritme narratiu s'alenteix quan els protagonistes insinuen melangies i estats interiors neguitosos, vora l'abisme, però creix com les ones amb les descripcions de naufragis o succeïts incontrolats (la degollació de Robert Rankin). Un ritme mesurat que endinsa el lector cap a indrets i fets potser somniats, de tan lluny que resten aquelles vides i aquells paisatges, avui embrutits

per l'urbanisme depredador. En queda l'esperit... que és el que desprèn aquesta bona novel·la, un esperit ja intuït en els poemes i novel·les de Maria Ibars i que amb la prosa d'Isidre Martínez pren cos, ja en forma de muntanya —el Montgó que tot ho veu, que tot ho comprèn—, ja en forma d'aigua —el Mediterrani, no sempre una bassa d'oli, que modela hàbits i vides, bancals de ceps a la seua vora, comerços cap a altres mars solcats per mítics vaixells.

En aquells temps, de mitjans del segle XIX en avant, motius religiosos explicaven també l'existència del Cementiri dels Anglesos, ja que l'Església Catòlica encara negava la sepultura als protestants i a les persones catòliques que no practicaven, però l'escriptor els eludeix, potser perquè les seues criatures són massa nobles i no poden reparar en aquestes misèries: Robert, John, Catherine estan immersos en una lluita, mai declarada, per conèixer-se ells mateixos i trobar sentit a les seues vides, o la ubicació personal, en una societat encara molt exposada a la fam i les malalties, a la intempèrie dels antulls de la natura.

Com a contrapunt, menció especial mereix el personatge de Charles Rankin, cosí de Robert i John, el qual estava al capdavant d'un magatzem de pansa des de molt jove, i amb tot tipus de responsabilitats, incloses les matrimonials i financeres, i que emprèn un llarg viatge a la deriva pel carrer de «les Xiques» (avui «Quevedo») i pels casinos deniers fins gairebé arruïnar el negoci familiar. Ell ja havia aconseguit conèixer-se: era Charles, el dissolt de la saga dels Rankin, i ho acceptava amb resignada fatalitat.

Reginald Rankin, el xiquet llargament desitjat de Catherine i John, soterrat al cementiri després del seu traspàs a causa d'una disenteria, abans de complir un any, i el record de l'absurd assassinat de Robert, fascinen una creïble turista canadenca que en temps actuals revisa les tombes i les vides d'uns fantasmes que li pertanyen: els seus avantpassats.

També s'esvaïren com fantasmes el comerç de la pansa de Dènia i els grans bancs de bacallà a Terranova.

Excel·lent narració d'Isidre Martínez. Qui podria pensar que és la primera novel·la d'un debutant!

Josep Bertomeu Moll

La caixa negra

Manuel Forcano
Llei d'estrangeria
Proa, Barcelona, 2008
104 pàgs.

Llei d'estrangeria, de Manuel Forcano, recrea espais del Pròxim Orient i de la ciutat de Barcelona, com en els darrers poemaris. Se'ns hi obri una mar sacsejada d'amors i desamors, amb l'impacte de les pasteres com a pòrtic d'un paradís íntim amb raigs sublims de desert. Un aqüeducte de pedra antiga on les aigües es retroalimenten des d'Orient a Occident per expandir-se i fluir més netes, malgrat la victòria prenyada pel desencís i la ingènua deshumanització en l'era postmoderna. L'autor referma que la consecució d'un amor absolut, tant en l'esfera vital com en l'espiritual, és una utopia. Com el plaer i el goig, el cavall de Troia que ens remena les entranyes en lloc de permetre'ns de viatjar-hi amb llibertat sobre la gropa. El jo poètic s'hi veu trasbalsat pel desig, per la pèrdua, per una angoixa que només ell pot guarir acceptant el desamor, el desengany i el desdesig com a estats naturals de l'home que evoluciona: «Per a mi es tracta de ser més que un home», l'epígraf de Marguerite Yourcenar que desprecinta el llibre. Un home que bé podria ésser l'emigrant, l'enamorat, el repatriat, si més no el poeta: «profeta del passat», com diu l'autor. Una recerca del paradigma d'home simbolitzat per la figura de l'heroi troià al primer poema «Les pasteres»: «Qui de vosaltres és Enees». El *Nou món* —que sempre recomença— en l'estranger-nàufrag es metamorfosa en un desplaçament continu d'escenaris: Istanbul, Beirut, Barcelona... Camaleònics racons on el refugi, tant si és balcó, call, *hammam*, taverna, illa o cos resulta fràgil i efímer per a qui augura estimar-se sense límits.

El jo poètic, neda en el soliloqui afligit: «cada cop sóc més pobre de tu, / i més ric en record» i des del camp de batalla dictamina la sentència d'un